

Nr: 2015/51
Behandelaar: Veerle

ONTVANGEN 28 JAN. 2016

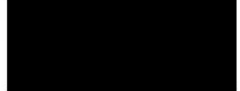
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Universiteit Twente
Mevrouw dr. W.D. Bult-Spiering
Postbus 127
7500 AE ENSCHEDE

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

Datum **27 JAN. 2016**
Betreft Wo-masteropleiding Environmental and Energy Management
Leeuwarden

Onze referentie
881243

Uw brief van
30 oktober 2015

Uw referentie
CvB UIT - 1540/S&B

Bijlagen
1

Geachte mevrouw Bult-Spiering,

Met uw brief van 30 oktober 2015, door de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (hierna: CDHO) ontvangen op 4 november 2015, hebt u mij uw voornemen voorgelegd om de wo-masteropleiding Environmental and Energy Management als bekostigde opleiding in Leeuwarden te verzorgen. Sinds 2000 verzorgt uw instelling deze opleiding als postnitiële master.

Advies CDHO

De CDHO heeft mij bij brief van 14 december 2015, kenmerk 2015/51, negatief geadviseerd over uw aanvraag. Dit advies, dat integraal onderdeel uitmaakt van mijn besluit, treft u hierbij aan.

Besluit

Gelet op het bovengenoemde advies van de CDHO, het bepaalde in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) en in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 (hierna: Beleidsregel), heb ik besloten niet in te stemmen met uw voornemen om de wo-masteropleiding Environmental and Energy Management als bekostigde opleiding in Leeuwarden te verzorgen.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor mijn besluit is gelegen in artikel 6.2 van de WHW. Voorts heeft de Beleidsregel als leidraad gediend.

Motivering

Overeenkomstig het advies van de CDHO concludeer ik dat uw aanvraag voldoet aan het criterium a in artikel 6, maar niet aan de criteria b en c in artikel 6 van de Beleidsregel. Voor de nadere motivering verwijs ik naar het advies van de CDHO.

*Ingevolge de Algemene wet
bestuursrecht attendeer ik u
erop dat u binnen zes weken
nadat dit besluit aan u bekend is
gemaakt daartegen desgewenst
bezwaar kunt maken bij de
minister van Onderwijs, Cultuur
en Wetenschap.
U kunt dit doen door een
gemotiveerd bezwaarschrift in te
dienen bij de minister van OCW,
ter attentie van de adviseur
bezwaar en beroep OCW, p/a
Ministerie van BZK, ECOP,
Postbus 20011, 2500 EA Den
Haag. Ik verzoek u in geval u
bezwaar maakt een afschrift van
dit besluit mee te zenden*

Een afschrift van deze brief is gezonden aan de CDHO, de NVAO, de Inspectie van het Onderwijs, DUO-Groningen en de VSNU.

Onze referentie
881243

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
dr. Jet Bussemaker
namens deze,
de directeur Hoger Onderwijs en Studiefinanciering,

drs. R. Minnée

CDHO

Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de directeur Hoger Onderwijs & Studiefinanciering
drs. R. Minnée
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Geachte heer Minnée,

datum 14 december 2015 Hierbij ontvangt u het advies van de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs inzake de aanvraag nieuwe opleiding van de Universiteit Twente ten behoeve van de wo master Environmental and Energy Management te Leeuwarden.

onderwerp
advies nieuwe opleiding
wo master
Environmental and Energy
Management
Universiteit Twente
Leeuwarden

Ik verzoek u mij een afschrift van uw besluit toe te zenden.

Ik ga ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd, met vriendelijke groet,

ons kenmerk
2015/51

bijlage
advies CDHO

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter CDHO

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de Minister
mw. dr. M. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Advies Geachte mevrouw Bussemaker,

Op 4 november 2015 heeft de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs het voornemen ontvangen van de Universiteit Twente om de wo masteropleiding Environmental and Energy Management als bekostigde opleiding te verzorgen te Leeuwarden. Op 4 november heeft de commissie aanvrager verzocht om aanvullende informatie te leveren. De aanvraag was op 3 december 2015 voorzien van alle voor de beoordeling van de aanvraag benodigde gegevens en is door de commissie in behandeling genomen.

datum
14 december 2015

onderwerp
nieuwe opleiding
Universiteit Twente
wo master
voltijd
Environmental and Energy
Management
Leeuwarden

ons kenmerk
2015/51

bijlage
beoordelingskader

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

Gelet op het hierna volgende adviseert de commissie u om negatief te besluiten op het verzoek van de Universiteit Twente om de wo masteropleiding Environmental and Energy Management als bekostigde opleiding te Leeuwarden te verzorgen.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 6.2 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Voorts heeft de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014, verder te noemen de Beleidsregel, voor de commissie als leidraad gediend. Het beoordelingskader treft u in de bijlage bij dit advies aan.

Omschrijving van de aanvraag

Aanvrager biedt de wo masteropleiding Environmental and Energy Management sinds 2000 als onbekostigde opleiding aan, eerst in Franeker, daarna in Leeuwarden. Het gaat om een eenjarige voltijdopleiding van 60 ECTS die in het Engels wordt aangeboden. De masteropleiding is inhoudelijk een combinatie van milieukunde, (energie- en water-)techniek, management en bestuurlijke vakken en is ondergebracht in het Croho onderdeel Gedrag en Maatschappij. De opleiding is toegankelijk voor studenten met een wo bachelordiploma in een technische, natuurwetenschappelijke, sociaal-economische of landbouwrichting of minimaal 5 jaar aantoonbare werkervaring op wo bachelorniveau binnen een van deze vakgebieden. De huidige instroom in de opleiding bestaat voor een zeer groot deel uit niet-Europese buitenlandse studenten. Aanvrager wil deze onbekostigde masteropleiding binnen het bekostigde stelsel onderbrengen om ook meer Nederlandse en Europese studenten aan te trekken. Deze worden volgens aanvrager nu afgeschrikt door het hoge collegegeld.

Aanvrager doet een beroep op criteria a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

pagina 2 van 7 **Motivering**

De aanvraag voldoet naar mening van de commissie aan criterium a in art. 6 van de Beleidsregel. De aanvraag voldoet niet aan de criteria b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium a Beleidsregel

Aanvrager stelt dat de master Environmental and Energy Management nieuw is binnen het bekostigde domein. Aanvrager heeft ter onderbouwing van deze stelling (onder criterium c) een uitgebreide vergelijking gemaakt met acht verwante wo masteropleidingen. Het betreft vijf éénjarige en drie meerjarige opleidingen. Van deze acht opleidingen is er één uitsluitend toegankelijk voor studenten met een natuurwetenschappelijke vooropleiding. De overige opleidingen zijn toegankelijk voor studenten met een breder profiel.

Aanvrager is van mening dat de master Milieu-maatschappijwetenschappen van de Radboud Universiteit, de master Environment and Resource Management van de VU en de Master Sustainability Science and Policy van de Universiteit Maastricht het meest overeenkomen met de voorgenomen master Environmental and Energy Management. Deze drie opleidingen zijn éénjarig, hebben een brede instroom en benaderen milieu- en energievraagstukken vanuit een interdisciplinair perspectief. De Nijmeegse opleiding wordt echter in het Nederlands aangeboden en bovendien ontbreken de technische en natuurwetenschappelijke vakken. De nadruk ligt op de economische, politieke en maatschappelijke aspecten van milieu- en energievraagstukken. De master Environment and Resource Management van de VU is ingebed in een natuurwetenschappelijke faculteit, maar heeft een breed interdisciplinair programma, dat ook juridische en bestuurlijke vakken omvat. De opleiding is daarmee breder dan de voorgenomen master. Een ander verschil is dat de technische dimensie ontbreekt. De master Sustainability Science and Policy van de Universiteit Maastricht is minder op governance gericht en biedt een breder curriculum dan de voorgenomen master Environmental and Energy Management.

De commissie constateert dat deze opleidingen inhoudelijk sterk verwant zijn, maar wel eigen accenten leggen. De commissie heeft verder vastgesteld dat aanvrager de master Environmental Sciences van Wageningen Universiteit en Researchcenter niet bij de vergelijking betrokken heeft. Deze masteropleiding is inhoudelijk eveneens verwant aan de voorgenomen master van aanvrager.

Naast deze universitaire masteropleidingen biedt de Hanzehogeschool een postinitiële hbo masteropleiding aan, de European Master in Sustainable Energy Systems Management. Deze is inhoudelijk verwant aan de voorgenomen opleiding, maar is met name gericht op de economische en business aspecten van de energietransitie en richt zich door het postinitiële karakter op een andere doelgroep.

De commissie constateert dat een groot deel van de inhoud van de masteropleiding Environmental and Energy Management reeds binnen bestaande opleidingen wordt aangeboden. Aangezien de opleiding al bestaat, wordt deze geacht noodzakelijk te zijn in de zin van de Beleidsregel. De aanvraag voldoet aan criterium a in art.6 van de Beleidsregel.

pagina 3 van 7 *Beoordeling criterium b Beleidsregel*

Aanvrager stelt dat de opleiding beantwoordt aan een arbeidsmarktbehoefte in combinatie met een maatschappelijke behoefte.

Als blijk van de maatschappelijke behoefte verwijst aanvrager naar de Friese kennisagenda. In de Kennisagenda Fryslân 2015-2025 is aangegeven dat dit document een regionale invulling is van de nationale en Europese kennisagenda die als doel heeft om in de provincie Friesland economische groei te bevorderen, arbeidsmarkttekorten op te lossen, innovatie te stimuleren en bij te dragen aan de transitie naar een duurzame economie. De realisatie van deze doelen is verbonden aan een aantal speerpunten: Agrofood/dairy, Watertechnologie, High tech maakindustrie en Toerisme. Daarnaast vermeldt de Kennisagenda de niches Meertaligheid, Serious gaming, de Maritieme sector en *living labs* voor cross-sectorale thema's Duurzaamheid, Leefbaarheid en Veiligheid. De masteropleiding Environmental and Energy Management sluit aan op het cross-sectorale thema Duurzaamheid en is expliciet in de Kennisagenda opgenomen. Op 7 mei 2015 heeft de Minister van OCW deze Friese kennisagenda erkend als regionale afspraak in de zin van de Beleidsregel doelmatigheid.

Aanvrager geeft aan dat de arbeidsmarkt voor afgestudeerden niet goed in kaart te brengen is omdat 'milieu- of duurzaamheidsprofessional' geen aparte beroepscategorie is. Afgestudeerden kunnen opteren voor banen op milieu- en energiegebied bij de overheid, bij onderzoeksbureaus, in het bedrijfsleven en NGO's. Het gaat dan om functies als beleidsmedewerker, onderzoeker, (project)manager en coördinator. Aanvrager schat dat er op dit moment circa 28 vacatures zijn waarop afgestudeerden van de master Environmental and Energy Management zouden kunnen solliciteren.

ROA, De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2018, kwalificeert de arbeidsmarktkansen voor afgestudeerden in de sector wo groen als matig, er zijn vanuit werkgeversperspectief vrijwel geen knelpunten (ROA, p. 67). De verklaring is volgens ROA dat het fors toenemend aanbod van schoolverlaters in de groene opleidingstypen de relatief lage vervangingsvraag overstijgt. Er is dus weliswaar sprake van uitbreidingsvraag (ROA, p. 28: 'de grote krimp in de werkgelegenheid die zich voor deze groep in de voorbije jaren heeft voltrokken slaat om in een verwachte positieve uitbreidingsvraag tot 2018') maar die leidt niet tot een gunstig totaalbeeld doordat de vervangingsvraag laag is en het aantal toetreders tot de arbeidsmarkt groot.

Verder verwijst aanvrager naar het rapport Monitor Duurzaam Nederland 2014- Uitdagingen voor adaptief energie-innovatiebeleid van het Centraal Planbureau, het Planbureau voor de Leefomgeving en het Sociaal Cultureel Planbureau. Hierin wordt de toekomst van de Nederlandse energievoorziening geschetst, maar wordt niet gerept over opleidingen of banen.

KPMG heeft onderzoek gedaan naar de aandacht voor vergroening van de bedrijfsvoering in het mkb. Uit dit rapport blijkt dat kleinere ondernemers steeds meer oog hebben voor de duurzaamheid van hun bedrijf, maar deze groeiende aandacht is niet vertaald in het aantal werknemers met een 'groene' achtergrond per bedrijf of aantal baanopeningen (KPMG, Onderzoeksresultaten duurzaam ondernemen- middenbedrijf heeft veel oog voor 'groen' ondernemen, 2014).

pagina 4 van 7 Het Uitvoeringsprogramma duurzame energie 2014-2020 van de provincie Friesland streeft naar het creëren van 4.000 nieuwe banen in de energiesector in de periode tot 2020, maar specificeert niet naar niveau of functie.

Aanvrager heeft verder een lijst geleverd van alumni van de opleiding en hun huidige functie. 70% van de afgestudeerden keerde terug naar het land van herkomst, de rest bleef in Nederland of een ander West-Europees land. Aanvrager stelt dat er in het buitenland vraag is naar afgestudeerden van deze masteropleiding, zonder deze vraag nader te kwantificeren.

De Human Capital Agenda Water, onderdeel van het beleid in de Topsector Water, stelt dat er in de periode tot 2020 landelijk 40.000 vacatures in de watersector te vervullen zijn, deels door vergrijzing en uitstroom. Dit aantal is echter niet gespecificeerd naar opleidingsniveau of type functie.

De Human Capital Agenda Energie, die deel uitmaakt van het beleid in de Topsector Energie, stelt dat er in de periode 2014- 2020 landelijk 15.000 banen nieuwe in de energiesector moeten worden gecreëerd, met name voor technici gespecialiseerd in de transitie naar duurzame energie. De grootste tekorten hebben betrekking op werknemers in de elektro- en installatietechniek, metaal en werktuigbouwkunde op mbo en hbo niveau (Plan van aanpak Human Capital Agenda Energie, p. 2 en Energieakkoord in de praktijk van de SER 2014, p.34). De wo master Environmental and Energy Management is geen technische opleiding (Croho onderdeel Gedrag en maatschappij, geen bèta instroomeisen). Het is dus onduidelijk of afgestudeerden van deze masteropleiding zouden kunnen profiteren van deze beoogde banengroei.

De commissie concludeert dat de voorgenomen masteropleiding aansluit op een maatschappelijke behoefte en op het topsectorenbeleid. De arbeidsmarktbehoefte is echter niet aangetoond. De aanvraag voldoet niet aan criterium b in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium c Beleidsregel

Aanvrager heeft in de prestatieafspraken met de Minister vier onderzoeksprioriteiten en twee focusgebieden opgenomen. De opleiding Environmental and Energy Management sluit inhoudelijk aan op de onderzoeksprioriteit Governance & Gedrag en het focusgebied Duurzame Energie. Aangezien de opleiding aansluit op een zwaartepunt in de prestatieafspraken, wordt aangenomen dat de aanvraag voldoet aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de vraag kunnen voorzien.

Vanaf 4 november 2015 is op de site van de CDHO kennis gegeven van het voornemen van de Universiteit Twente om de wo masteropleiding Environmental and Energy Management in Leeuwarden aan te bieden. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. Er zijn geen zienswijzen ingediend.

Aanvrager heeft een overzicht geleverd van de instroom in verwante bekostigde wo masteropleidingen. De postinitiële hbo masteropleiding European Master in Sustainable Energy Systems Management van de Hanzehogeschool is in september 2015 gestart, de instroomcijfers zijn nog niet bekend. Er zijn geen

pagina 5 van 7 relevante onbekostigde opleidingen. Uit het overzicht blijkt dat de totale eerstejaarsinstroom schommelt rond 300 studenten per jaar.

		2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Milieu-maatschappijwetenschappen	Radboud Universiteit	7	8	11	11	9	22
Environment and Resource management	Vrije Universiteit	83	92	60	73	75	59
Sustainability Science and Policy	Universiteit Maastricht	0	0	11	21	18	13
Energy and Environmental Sciences	RUG	11	25	21	27	21	16
Environmental Sciences	Radboud Universiteit	17	12	12	1	0	0
Environmental Sciences	Universiteit Utrecht	64	105	99	66	106	97
Environmental Sciences	Wageningen University	69	101	78	117	144	102
eerstejaars Instroom totaal		251	343	292	316	373	309

Bron: Criho

Aanvrager heeft op grond van de instroom in de bestaande onbekostigde masteropleiding en een interessepeiling onder potentiële studenten een schatting gemaakt van de instroom in de master als deze in bekostigde vorm zou worden aangeboden. In de huidige onbekostigde masteropleiding bestaat de populatie voor circa 10% uit Nederlandse studenten, 10% Europese studenten en 80% niet-Europese buitenlandse studenten. Aanvrager verwacht dat circa 20 Nederlandse en 30 buitenlandse studenten per jaar aan de opleiding zouden willen beginnen als deze in het bekostigde stelsel wordt ondergebracht. De commissie acht deze prognose realistisch.

De commissie heeft bij criterium b geconstateerd dat aanvrager de arbeidsmarktbehoefte niet heeft aangetoond. Volgens aanvrager zijn er op dit moment in Nederland circa 28 vacatures waar afgestudeerden voor in aanmerking zouden kunnen komen. Dat zou voldoende zijn voor de Nederlandse en een deel van de buitenlandse studenten die volgens de instroomprognose aan de master zouden willen beginnen. Echter, de 200 tot 300 afgestudeerden van verwante opleidingen komen eveneens in aanmerking voor deze vacatures. Dit zou betekenen dat er sprake is van een fors overschot aan afgestudeerden van de bestaande opleidingen en dat de afgestudeerden van de master Environmental and Energy Management dit overschot zouden vergroten. Aangezien de omvang van de toekomstige Nederlandse arbeidsmarktbehoefte verder niet concreet in kaart gebracht is, kan de instroom in het bestaande aanbod en de verwachte instroom in de master Environmental and Energy Management hier niet aan gerelateerd worden. De ruimte op de arbeidsmarkt voor afgestudeerden is derhalve niet aangetoond.

Aanvrager verwacht dat het bekostigen van de master Environmental and Energy Management niet zal leiden tot negatieve effecten op de regionale spreiding. In Noord-Nederland worden twee verwante masteropleidingen aangeboden: de master Energy and Environmental Sciences en de master Environmental and infrastructure planning van de RUG in Groningen. Deze masteropleidingen hebben respectievelijk een natuurwetenschappelijke en een planologische insteek, en aanvrager verwacht dat de doelgroepen van de Groningse opleidingen en de voorgenomen master in Friesland slechts voor een klein deel overlappen. Aangezien de RUG geen bezwaar heeft gemaakt tegen de voorgenomen opleiding, acht de commissie deze redenering plausibel.

De inbedding in de kennisinfrastructuur is verzekerd doordat de aangevraagde opleiding in onbekostigde vorm reeds 15 jaar bestaat en goed verankerd is in het

pagina 6 van 7 onderzoek van de Universiteit Twente in Friesland, het bedrijfsnetwerk van de Universiteit Twente, de Friese energiecoöperaties en onderzoeksinstituten en samenwerkingsverbanden zoals het Centre of Expertise Water Technology, Wetsus en Water Alliance.

De commissie constateert dat aanvrager niet heeft aangetoond dat er ruimte in het landelijk aanbod is voor de master Environmental and Energy Management omdat de ruimte op de arbeidsmarkt in relatie tot de uitstroom uit het bestaande onderwijsaanbod en de voorgenomen opleiding niet is aangetoond. De aanvraag voldoet niet aan criterium c in art. 6 van de Beleidsregel.

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om negatief te besluiten op het voorliggende verzoek.

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter

Beoordelingskader macrodoelmatigheid nieuwe opleiding

Aan de hand van de in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 genoemde voorwaarden worden voornemens tot het verzorgen van een nieuwe opleiding beoordeeld op doelmatigheid. Een nieuwe opleiding kan volgens artikel 6 van deze Beleidsregel alleen doelmatig worden geacht indien het voornemen voldoet aan de criteria a, b en c.

Volgens criterium a heeft het instellingsbestuur aangetoond dat uitbreiding van het landelijk aanbod met de nieuwe opleiding noodzakelijk is en dat de vernieuwing niet kan worden gerealiseerd binnen het landelijk bestaande opleidingsaanbod.

Volgens criterium b heeft het instellingsbestuur aangetoond dat er behoefte bestaat aan de nieuwe opleiding, zijnde overwegend een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend wetenschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte.

Volgens criterium c dient het instellingsbestuur aan te tonen dat er in het landelijk onderwijsaanbod ruimte is voor de opleiding. Indien de voorgenomen opleiding aansluit op zwaartepunten die de instelling heeft vastgelegd in de prestatieafspraken¹, wordt aangenomen dat is voldaan aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de behoefte kunnen voorzien.

¹ In de beschikkingen tot toekenning van de prestatiebekostiging heeft de Minister geen uitspraken gedaan over de doelmatigheid van eventueel in het voorstel aangekondigde nieuwe opleidingen of vestigingsplaatsen.